
DICHTERBIJ

Thuis

Paul Hemels

In de verhoorkamer geeft de Somalische vrouw haar baby de borst. Het andere kind, een dochtertje van ongeveer vier jaar, kijkt toe en houdt haar pop stevig vastgeklemd.

Enkele dagen geleden stapte de vrouw met haar twee kinderen in een klein dorp uit de bus. Op zoek naar stamgenoten. Gekleed in traditionele, kleurrijke kleding, haar gehele bezit in drie plastic tassen. Vermoeid en vermagerd, nauwelijks geld, en een beduimeld briefje in een haast onleesbaar handschrift. Na lang zoeken vond zij het adres, waarna snel bleek dat ze niet welkom was. Boos, maar vooral radeloos – en dus luid schreeuwend – zwierf ze door de doorgaans rustige dorpsstraten. De baby in een draagdoek en de peuter aan haar hand.

“Maar hiér moeten ze weg, het politiebureau is geen opvangtehuis,” zegt de dienstdoende agent.

Na telefonisch overleg met verschillende hulpverleningsinstanties wordt duidelijk dat een ‘tehuis voor maatschappelijke opvang’ de meest geschikte plaats is. Zo gaat dat dus... ontheemde mensen, gevluht uit het geboorteland, kunnen altijd nog terecht in een voorziening voor daklozen, tussen alcoholisten en junks.

In de crisislocker bevindt zich een indrukwekkende lijst met ruim twintig telefoonnummers van opvanghuizen, waarvan de meeste zich ver buiten de regiogrenzen bevinden. Voortdurend herhaal ik dezelfde vraag: “Is er plaats voor een Somalische vrouw met twee kleine kinderen?”

“Geen mensen van buiten onze regio.”

“We laten geen kinderen toe.”

“De achtergrond is zo onduidelijk, daar

beginnen we niet aan.”

“Een baby... tsja... daar zijn we niet op ingesteld.”

“We zitten helemaal vol.”

“Echt niet... het spijt me...”

Tenslotte is de moeder-overste van een klooster ten zuiden van Eindhoven vol begrip en zeer gastvrij: “Natuurlijk zijn ze welkom.”

Omdat ze pas 's avonds terecht kunnen – “dan zijn de zusters thuis” – neem ik moeder en kinderen mee naar mijn kantoor. In afwachting van het tijdstip van vertrek krijgen ze één van de leegstaande werkkamers ter beschikking. Een vriendelijke secretaresse haalt speelgoed uit de spelkamer, terwijl een ander boterhammen en fruit aanbiedt. Een collega brengt enkele luiers (waar haalt ie dié nu opeens vandaan..?). Het dochtertje is snel gewend aan de nieuwe omgeving. Terwijl haar moeder slaapt in een stoel, speelt het kind een vrolijk spel in de lange en anders zo saaie gangen.

Tijdens de vergadering wordt intussen voorzichtig gediscussieerd over wat wél en wat niét geoorloofd – én zelfs: grensoverschrijdend – is. “Ze hiér mee naar toe nemen? De GGZ is geen opvangtehuis,” oppert één van de aanwezigen, “stel je eens voor dat straks iedereen...”

Maar ze gaan toch ook weer wég – vanavond al.

Enkele uren later worden we hartelijk ontvangen door twee religieuzen. Mijn collega legt uit dat het nog wel even kan duren voordat de voorgeschiedenis volledig bekend is, en er naar een definitieve oplossing gezocht kan worden... “Of ze misschien een paar dagen langer mogen blijven...?”

“Zolang als het nodig is kunnen ze bij ons zijn,” antwoordt de zuster glimlachend.

Tijdens de terugreis zegt de collega (evaluerend, zoals altijd...): “Dat klooster is een prima plek voor hen. Voorlopig zitten ze daar goed. Maar

toch... het klopt vandaag niet helemaal...”

Nee, vandaag klopt het niet helemaal.

Zwijgend rijden we terug naar huis.

Naar huis.

Huis.

Welkom in mijn hoofd

Gerard Lohuis

Haar woning is aan renovatie toe. Ze heeft jarenlang een naar binnen gericht leven geleid, maar wordt nu door de realiteit naar buiten gelokt. Werkvolk wil naar binnen, bureaucratie ligt in brieven op haar tafel en erger nog, de buitenwereld dringt haar afgesloten leven binnen. Haar ex-man komt nog steeds haar woning binnen en sinds het overlijden van haar vader, een half jaar geleden, doet hij dat in toenemende mate. Ze wil maar kan het bezoek niet stoppen. Ze begrijpt niet waarom hij haar nog steeds lastig valt. Haar burens hebben haar voor gek verklaard en ze weet zeker dat alle burens nu op haar letten. De burens hebben hun beklag bij politie en woningbouw gedaan over haar gedrag. Ze voelen zich door haar agressieve benadering bedreigd en willen niet langer door haar beschuldigd worden.

Haar dochter ziet ze niet meer. Voor haar is het krenkend dat zij bij haar ex-man is ingetrokken. “Zij heeft gezegd dat ik gek ben, maar zij kan niet in mijn hoofd kijken”, is haar geëmotioneerde reactie op deze verlating. Overdag poetst ze haar huis en doet dat volgens een zorgvuldige opgebouwde planning. Ze verontschuldigt zich tegenover mij voor een cleane woning, die zo zuiver is dat ik bij binnenkomst niet met schoenen naar binnen mag. Bij binnenkomst doemt een beeld van de hel bij me op: haar beeld van de beleefde werkelijkheid is zo intens door een misvormd ideaal doorgevoerd dat het leven een hel moet zijn. Leven in

een harnas van projecties waarin gestreefd wordt om iets onbereikbaars te vinden, terwijl het er al in overvloed is, kan alleen maar eenzaamheid opleveren. Ted Hawkins zong ooit “I got what I wanted, but I lost everything I had” geldt voor haar in spiegelbeeld.

Wanneer ik tegenover haar zit, weet ik dat ik haar niet zal bereiken. Jaren zijn bij haar bevroren als beelden van verlangen naar een wereld waarin alles nog was zoals ze dat wilde. Nu is haar wereld een hogedrukpan waarin ze af en toe roert of het deksel oplicht om de controle te bewaren. In haar leven komt de laatste tijd ook de bovenbuurman voor omdat die eveneens in haar huis komt als zij weg is. Ik moet begrijpen dat ze nauwelijks meer de deur uitgaat en als ze dat noodgedwongen doet, is bij thuiskomst iets beschadigd of van zijn plek gehaald. “Je snapt het gewoon niet”, zegt ze verontwaardigd. “Ik heb hem goed in de smiezen en het moet niet gekker worden. De politie laat me ook al in de steek en wil alleen iets doen als er zichtbaar iets beschadigd is. Komt u maar mee dan zal ik het u laten zien”. Ik zie even later hoe een deurkozijn gebutste beschadigingen opgelopen heeft die horen bij een dagelijks leven waarbij je wel eens tegen iets aanloopt.

“Ik zie het al, u gelooft me ook niet” mompelt ze als we terugkeren naar de kamer.

“Ik weet niet wat er allemaal in uw hoofd omgaat, u denkt zoveel en beleeft

voortdurend van alles wat u aangedaan wordt. Dat lijkt me verschrikkelijk”, antwoord ik in een poging om in contact te blijven. De juiste snaar is geraakt want “ u moest eens weten wat er gisteren is gebeurd”, luidt haar vervolg op mijn antwoord. Ze vertelt vervolgens een verhaal uit haar eigen geschreven boek waarbij de DSM 4 regie niet geaccepteerd wordt. Ik pieker me ondertussen suf om een ingang te vinden om iets over menselijke waarden als angst en eenzaamheid te vertellen, maar voorlopig is daar in haar hoofd geen plaats voor.

Ze heeft het veel te druk met het op afstand houden van al die mannen die haar bedreigen en tegelijk in de steek gelaten hebben. Het is duidelijk dat het laatste het op dit moment wint. Ik realiseer me dat de boosheid hierover nog lang niet tot het verleden behoort en dat ze het verlies misschien wel nooit kan accepteren. De waan van de dag helpt haar een invulling te geven aan de realiteit van het leven waarover ik op dit moment geen steun in de regie mag zijn.

Volgens mijn eigen traditie hoor ik mezelf haar een voorstel doen over de zin en het nut van de medicatie. Het is voor haar overtuigend genoeg dat ze de pillen “voor als het uit de hand loopt” in de kast wil leggen. Ik hoor mezelf praten en vindt mezelf weinig inspirerend en overtuigend klinken.

Even later vraagt ze me of ik bereid ben de komende week een uurtje bij haar op te passen in haar woning omdat ze naar haar huisarts moet voor onderzoek.

Enigszins overrompeld door haar voorstel stem ik toe, mits ze mij vooraf vertelt wat er gaat gebeuren volgens haar script, op het moment dat ze weg

is. Ik daag haar uit om mij de kans te geven haar te vertellen wat er werkelijk gebeurd is, als ze bij de huisarts zit. Wanneer ze een week later thuiskomt van haar huisartsbezoek en mij werkend in haar huis aantreft, kijkt ze me vol verwachting aan. “ t is hier ontzettend gehorig”, begin ik voorzichtig te vertellen. “En ik kan me van alles voorstellen bij de geluiden die ik hoor. Ik heb er zelf over zitten te fantaseren toen u weg was. Zoiets kan een daginvulling zijn”. Ze knikt ondertussen, vol van herkenning.

Anderhalf uur later heeft ze haar eigen therapieprogramma geschreven. Iedere dag gaat ze vanaf nu naar buiten en wil ze iets oppakken wat ze heeft laten liggen. Ze heeft wel degelijk van alles gehoord en er is wel degelijk van alles bij haar in huis voorgevallen (wat niemand gelooft) maar ze heeft de smaak te pakken gekregen.

Twee maanden later word ik gebeld door een verontruste beheerder van de woningbouwvereniging. De burens maken zich zorgen omdat ze niets meer van haar vernemen. Ze kan wel dood zijn. Ik meld dat alles o.k. is en dat ze twee dagen geleden nog heeft gebeld. “Ze voelt zich door iedereen verlaten maar trekt zich er niets meer van aan”, meld ik aan de beheerder “want ze wil vanaf nu zelf bepalen wat ze doet met hetgeen er in haar hoofd gebeurd. En ik mag af en toe even bij haar in haar hoofd op visite komen”.

Ik hoor de beheerder zuchten en hoor dat hij het prima vindt. Ik vraag me alleen af wat hij prima vindt, maar beëindig het gesprek omdat hij genoeg weet.

Wetenschappelijke Waanzin

Marlieke de Jonge

Zoveel woorden
vullen de ruimte
tussen mensen,
scheppen afstand
in schijn – contact.

Spelen het spel
van communiceren
Zonder luisteren
Spreekt iedereen
een eigen taal.

Zoveel woorden
komen niet aan
en komen niet over,
verwarren het zicht
op de werkelijkheid.

Scheppen hun eigen
werkelijkheid:
waanwereld – woorden
en niemand vraagt
de betekenis meer.

Al die woorden
verhullen de waarheid,
lege woorden
verpakken de leugens
in mist en bedrog

Tot niemand meer ziet
wat is en hoe
de waarheid
wetenschappelijk
verwongen wordt.

Tot niemand meer weet
wat de waarheid is:
geen waarheid meer,
een spel van macht
en grote mensen

Zoveel woorden,
waanwereld – woorden,
wetenschap vast
gaan mij voorbij:
ik kijk liever zelf